

POWSTANIE W GETCIE WARSZAWSKIM

19 kwietnia - 16 maja 1943

19 kwietnia 1943 r. warszawscy Żydzi podjęli walkę zbrojną z Niemcami. Powstańcy nie mogli mieć nadziei na zwycięstwo. Kierowała nimi chęć odwetu na Niemcach, zadania wrogowi możliwie wysokich strat, a przede wszystkim wybierali śmierć z bronią w ręku. Powstanie kwietniowe było największym zbrojnym zrywem Żydów podczas II wojny światowej, a zarazem pierwszym powstaniem miejskim w okupowanej Europie.

Gdy 19 kwietnia 1943 r., w przeddzień święta Pesach, niemieckie oddziały liczące 2 tys. ludzi wspierane przez czołgi i wozy pancerne ponownie weszły do getta, by je ostatecznie zlikwidować, do walki z nimi stanęło około 500 członków ŻOB, podzielonych na 22 grupy bojowe pod zwierzchnim dowództwem Anielewicza oraz około 150 bojowców ŻZW. Przez pierwsze dni powstańcy bronili umocnionych pozycji, utrudniając Niemcom penetrację getta. Ostrzeliwali wkraczające oddziały nieprzyjaciela i obrzucali je granatami i butelkami z benzyną.

Symbolem powstania stały się flaga żydowska i polska zawieszona na wysokiej kamienicy przy pl. Muranowskim, gdzie zacięty opór przez kilka dni stawiało zgrupowanie ŻZW pod dowództwem Pawła Frenkla. Ciężkie walki na terenie szopu szczotkarzy toczyli bojowcy ŻOB dowodzeni przez Marka Edelmana. Udało im się powstrzymać na jakiś czas Niemców, detonując specjalną minę. W pierwszym dniu powstania oddział dywersji AK podjął nieudaną próbę wysadzenia muru getta przy ul. Bonifraterskiej. Podczas powstania pod murami getta AK i GL przeprowadziły jeszcze kilka akcji przeciwko Niemcom ostrzeliwującym pozycje powstańców.

Dalsze walki powstańcze polegały na obronie poszczególnych bunkrów i budynków. Niemcy systematycznie przeczesywali kolejne kwaterały ulic, paląc dom po domu. Wypędzali z nich ludność cywilną i zabijali schwytanych powstańców. Do wykrytych bunkrów, gdzie oprócz bojowników ukrywali się także cywile, wrzucali świece dymne i niszczyli je przy pomocy materiałów wybuchowych.

Marek Edelman zapoczątkował tradycję, by w rocznicę wybuchu powstania składać bukiet żółtych kwiatów pod pomnikiem Bohaterów Getta Warszawskiego, który znajduje się w Warszawie naprzeciwko wejścia do Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Muzeum kontynuuje tę tradycję i co roku, w kwietniu, organizuje Akcję Żonkile upamiętniającą powstanie w getcie. W ramach tej akcji wolontariusze rozdają 19 kwietnia tysiące papierowych żonkili na ulicach Warszawy.

